

3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

4. Мезенцева Н.М., Вінниченко Т.Л., Левченко Т.В. Сучасні дефініції та класифікація інвентаризації в умовах господарювання підприємства. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Т. 31 (70), № 3. С. 151–158. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-3-60>.

5. Гаврилко П.П., Лалакулич М.Ю., Югас Е.Ф. Інвентаризація як елемент методу обліку та контролю в умовах війни. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2024. Вип. 43. С. 32–38. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14178759>.

6. Колісник О.П., Агафонцева А.А., Купріянова А.О. Особливості проведення інвентаризації активів в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 73. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-9>.

7. Литвиненко В.С., Гуренко Т.О., Дерев'янку С.І., Бурдим Ю.М. Інвентаризація активів і зобов'язань як інструмент відновлення обліку в сільськогосподарських підприємствах в умовах воєнного стану. *Economics and Business Management*. 2024. Vol. 15, № 1. С. 92–109. DOI: [https://doi.org/10.31548/economics15\(1\).2024.078](https://doi.org/10.31548/economics15(1).2024.078).

Коломієць Д.Л.,
здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
Науковий керівник – **Рябчук О.Г.,**
канд. екон. наук, доцент
Державний податковий університет
м. Ірпінь

ОБЛІК І АУДИТ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Облік і аудит у системі управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) відіграють стратегічну роль у забезпеченні фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємств [1]. В умовах глобалізації, цифровізації та нестабільності міжнародних ринків підприємства дедалі частіше стикаються з багатофакторними ризиками, які можуть суттєво впливати на їх результати діяльності. ЗЕД відкриває значні можливості для розвитку бізнесу, зокрема через диверсифікацію ринків

збуту, доступ до нових ресурсів і технологій, однак водночас супроводжується підвищеним рівнем невизначеності.

До ключових ризиків ЗЕД належать валютні ризики (коливання обмінних курсів), кредитні ризики (невиконання контрагентами своїх зобов'язань), політичні ризики (зміни в законодавстві, санкції, нестабільність у країнах-партнерах), правові ризики (відмінності в правових системах), митні ризики (затримки, зміни тарифів) та логістичні ризики (порушення ланцюгів постачання [2]). Кожен із цих ризиків потребує системного підходу до ідентифікації, оцінки та мінімізації.

Бухгалтерський облік у сфері ЗЕД виконує не лише інформаційну, а й аналітичну функцію. Він забезпечує формування достовірної та повної інформації про всі господарські операції, пов'язані із зовнішньоекономічною діяльністю. На основі облікових даних здійснюється аналіз валютних позицій підприємства, контроль за дебіторською та кредиторською заборгованістю, оцінка ефективності експортно-імпортних операцій [1]. Важливим аспектом є правильне відображення курсових різниць, застосування міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), зокрема щодо обліку фінансових інструментів та доходів від контрактів із клієнтами [2].

Особливу увагу слід приділяти методам оцінки ризиків, які базуються на обліковій інформації. До них належать: аналіз чутливості (визначення впливу змін курсу валют на фінансовий результат), сценарний аналіз (моделювання різних варіантів розвитку подій), коефіцієнтний аналіз (оцінка ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості), а також використання показників Value at Risk (VaR) для оцінки можливих фінансових втрат. Такі інструменти дозволяють підприємствам прогнозувати наслідки ризиків і приймати обґрунтовані управлінські рішення [4].

Аудит у системі управління ризиками виконує функцію незалежного контролю та оцінки ефективності облікової системи [3]. Внутрішній аудит спрямований на постійний моніторинг ризиків, оцінку системи внутрішнього контролю, перевірку відповідності операцій внутрішнім політикам підприємства. Він також відіграє важливу роль у виявленні слабких місць у процесах управління ризиками та розробці рекомендацій щодо їх усунення. Зовнішній аудит, у свою чергу, забезпечує підтвердження достовірності фінансової звітності та підвищує довіру до підприємства з боку зовнішніх стейкхолдерів: інвесторів, кредиторів і державних органів.

Важливим напрямом є впровадження систем внутрішнього контролю, що базуються на міжнародних підходах, таких як концепція COSO. Вона передбачає інтеграцію контролю, оцінки ризиків і інформаційних потоків у

єдину систему управління [4]. У контексті ЗЕД це дозволяє забезпечити своєчасне виявлення ризиків і оперативне реагування на них.

У сучасних умовах особливого значення набуває цифровізація обліку та аудиту. Використання ERP-систем, автоматизованих облікових платформ, аналітичних інструментів і технологій штучного інтелекту дозволяє значно підвищити ефективність управління ризиками. [1] Автоматизація сприяє зменшенню людського фактору, підвищенню точності даних, швидкості їх обробки та можливості оперативного моніторингу ключових показників.

Таким чином, облік і аудит є невід'ємними складовими системи управління ризиками ЗЕД. Їх ефективна взаємодія забезпечує формування якісної інформаційної бази, контроль за достовірністю даних та своєчасне прийняття управлінських рішень. У результаті це сприяє підвищенню стійкості підприємства, зниженню впливу негативних факторів зовнішнього середовища та забезпеченню довгострокового розвитку на міжнародних ринках.

Список використаних джерел

1. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: теорія і практика. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 472 с.
2. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. Київ: Знання, 2023. 654 с.
3. Дерій В.А. Аудит. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 256 с.
4. Хорунжак Н.М., Дерій В.А. Облік і аудит в управлінні суб'єктами господарювання: підручник. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 430 с.